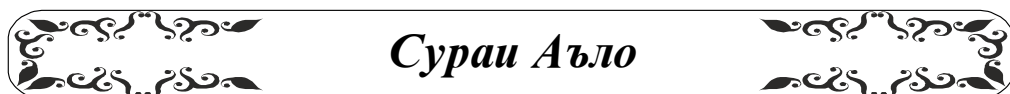

17. Пас, ту (эй Муҳаммад) кофиронро муҳлат деҳ ва онҳоро чанде фуру гузор.

Яъне барои ба азоб гирифтор намудани кофирон шитоб наkun ва аз ҳаракатҳои ношоистаи онҳо парешон нашав, рӯзе чанд сабр кун ва муҳлат бидеҳ. Он гоҳ бинанд, ки натиҷа чи мешавад. Чун муҳлаташон даррасад, аз дасти аҷал гурехта наметавонанд ва бо зудӣ мебинанд, он чиро, ки Ман ба онҳо анҷом медиҳам.

Худовандо, аз шарри кулли онҳое ки дар замириҳои худ ба Исломи азиз ғаразе пинҳон доранд ба Ту паноҳ мебарем.

Анҷоми сураи «Ториқ». Ва лиллоҳил ҳамд.

87-уми сураи Қуръон буда, дар Маккаи мукааррама нозил шуда, аз 19 оят иборат аст.

Дар аввали сураи "Аъло" аз шаъну шукӯҳ ва баъзе сифатҳои Парвардигор, ки аз ҳама мавҷудоти олам болотару бартар аст, сухан меравад. Баъд оиди ваҳдонияти Аллоҳтаъоло далелҳо оварда мешавад. Давоми сура аз Қуръон ва осон будани ҳифзи он барои Расулulloҳ (с) маълумот медиҳад. Ичунин дар сура мавъизае ҳаст, ки дили зиндаи аҳли имону саодат аз он нафъ мебарад.

Охири сура аз сифатҳои шахсоне, ки ба гурӯҳи "наҷотёфтагон" дохиланд, хабар медиҳад. Ин буд, иншоаллоҳ, маълумоти мухтасар дар шаъни сураи "Аъло".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону бениҳоят бораҳм аст.

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى

Саббиҳисма Раббика-л-аълā.1.

1. Номи Парвардигори худро, ки аз ҳама мавҷудот бартар ва болотар аст, ба покӣ ёд кун.

Ба ҳазрати Муҳаммад (с) хитоб омад, ки эй паёмбар, ту Парвардигори худро аз ҳар ҷиҳат ба сифате, ки хоси Ёст, яъне аз

ҳама бартару болотар аст, ба покӣ ёд кун! На ба он сифате, ки золимону мушрикону худношиносон мегӯянд. Дар асоси ин амри илоҳӣ Расулulloҳ (с) ба пайравонашон фармудаанд, ки ҳангоми сачда Худоро ба покӣ ва аълогӣ ёд кунанд. Аз ин ҷост, ки дар сачдаҳои намоз (субҳона Раббиял аъло) мегӯем. Яъне ҳамеша Аллоҳро ба сифати покӣ, бартарӣ ва бузургӣ ёд мекунем.

الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ

Ал-лазӣ халақа фа саввā. 2.

2. Он Худое ки ҳама чизро биофарид, пас, онҳоро дурустандом кард.

Парвардигор ҳама чизро бо ҳикмат ва қудрати Худ офаридааст. Ба ҳар як махлуқ андом ва узвҳое дода аст, ки аз ҳама ҷиҳат дар ҳадди охиринаи камоланд. Ин тарзи офариниш танҳо ва танҳо хоси илму қудрати ӯ таъолост. Масалан, инсон бо назари таҳқиқ ба худ бингарад, баръало мебинад, ки ҳама аъзои ӯ бо шаклу андозаи муносиб офарида шудаанду дар ҷойи мувофиқ қарор доранд. Ҳеҷ ҷойи зиёдатӣ ва нолозимӣ дар инсон нест. Агар яке аз узвҳо тағйир ёбад, вазифаи худро ноқис иҷро мекунад ва ё гум мекунад. Ҳамаи махлуқоти Худованд низ бо чунин ҳикмати муносиб офарида шудаанд.

وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ

Ва-л-лазӣ қаддара фаҳадā. 3.

3. Он Зоте, ки андоза кард, пас, ба роҳи дуруст ҳидоят намуд;

Аллоҳтаъоло тамоми махлуқоти Худро тақдир кард ва мувофиқи он роҳнамоӣ намуд. Ҳатто фарди аз ақл бегона ҳам бо ҳидояти Худованд дар дунё роҳи зиндагӣ ва ҷойи худро дорад. Инчунин ҳаракати ҷаҳорпоён ба ҷарогоҳашон ва парвози паррандагон ба сӯи лонаҳояшон ҳам аз ҳидояти Парвардигор аст.

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ

Ва-л-лазӣ ахрача-л маръā. 4.

4. Он Худое, ки баровард гиёҳи тозаро.

Яъне Худованд рустаниҳоро аз Замин рӯёнид, то ин ки шумо ва ҷорпоёнатон аз он истифода баред.

فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَىٰ

Фа чаъалаху гуъъан аҳвā. 5.

5. Пас, гардонид онро хушку сиёҳ.

Аллоҳтаъоло барои ниёзи ҳайвонот ва ҳам инсон намудҳои гуногуни набототро офарид. Онҳо дар аввал сабзу тару тоза ва дар ниҳоят хушк мешаванд. Бо ҳидояти Парвардигор дар ҳарду ҳолат ҳам мавриди истифода қарор мегиранд.

Он Аллоҳи тавоно ва ба иҷрои чунин корҳо қодир ҳабиби Худ (с)-ро фармудааст, ки...

سَنُقَرِّئُكَ فَلَا تَنْسَىٰ

Са нуқриука фа лā таъсā. 6.

6. Зуд бошад, ки бар ту Қуръонро хонем, пас, фаромӯш нахоҳӣ кард,

Эй Муҳаммад (с), зуд бошад, ки Қуръонро ба ту таълим хоҳем дод ва ту аз он калимаеро ё ибораеро фаромӯш нахоҳӣ кард. Дар ҳақиқат ҳам, Парвардигори азимушшаън Қуръонро ба Пайғамбарамон (с), ки саводи хондану навиштанро надоштанд, дар муддати 23-сол бо қудрати комили Худ бо пуррагӣ таълим доду омӯзонд. Расулulloҳ (с) ҳеҷ гоҳ онро фаромӯш накарданд, зеро Худованд Қуръонро фаромӯш накардани Расулаш (с)-ро бар зиммаи Худ гирифтааст.

إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَىٰ

Иллā мā шāаллоҳ. Иннаҳу яъламу-л-ҷаҳра ва мā яхфā. 7.

7. магар он чиро, ки Аллоҳ хостааст. Ҳаройина, Аллоҳ ошкору ниҳонро медонад.

Ӯ таъоло фармудааст, ки эй Расули Ман! Туро бо камоли ҳикмат ва дониш тарбия мекунам, оҳиста-оҳиста Қуръонро ба тамои таълим хоҳӣ гирифт, ки ҳаргиз онро фаромӯш нахоҳӣ кард, магар оятҳои фаромӯш месозӣ, ки мо фаромӯш шуданашро хоста бошем. Ин фаромӯш кунонидани Худо оятеро аз ёди Пайғамбар (с) як навъи мансух шудани он оят аст.

Ӯ таъоло бо илми Хеш медонад, ки кадом оят доимӣ ва кадом оят муваққатӣ буда, баъди як муддати муайян худаш ё ҳукмаш мансух гардад, яъне аз амал бардошта шавад.

Давоми оят фармудааст, ки Ў таъоло ба он чи ки бандагон ошкор ва он чи ки ниҳон мекунад, доною хабардор аст. Оре! Ягон чиз на дар Осмон ва на дар Замин аз илми Ў таъоло махфӣ намоишонад. Аллоҳтаъоло ба Расули Худ (с) бо ояти зер башорати дигареро додааст:

وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ

Ва нуяссирука лил юсро. 8.

8. Ва роҳи осонро ба ту муяссар гардонем.

Сухани Худованд аст, ки эй Муҳаммад (с), Мо туро дар ҳамаи амрҳо ба роҳи осон мебарем. Дин ва шариъати осонро муяссари ту мегардонем. Дар ҳақиқат ҳар касе, ки шариъати Муҳаммади ро ба хубӣ медонад, бешубҳа пай мебарад, ки шариъатест осон. Дар он ҳеҷ нукта ва амре аз тоқати инсон болову зиёдатӣ фармуда нашудааст. Ривоят аст, ки чун Расулуллоҳ (с)-ро коре пеш меомад, ба шарте ки дар он роҳ гуноҳ намебуд, роҳи осони онро интихоб мекард.

فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَىٰ

Фа заккир ин-н нафаъати-з-зикро. 9.

9. Пас, панд деҳ, агар панд суд кунад!

Хитоби Офаридгор ба Расул (с) ин аст, ки панду насиҳат бигӯяд, ба шарте, ки он ба бандаҳо суд (фоида) кунад. Маълум, ки агар банда панду насиҳатро қабул кунад ва дар тадбиқи амалии он кӯшад, суд меёбад. Яъне агар аз панду насиҳат мардум баҳрае бардорад, суде дарёбад, пас зарурат ба панду насиҳат мавҷуд бошад. Агар суд ҳосил нагардад, бояд, ки беҳуда панду насиҳатро зоеъ насозад. Аз ин оят одоби наشري (таълим ва паҳн намудани) илм маълум гардидааст.

Ё шояд ба ин маъно бошад, ки панд деҳ мардумро агар баъзеро суд набахшид, баъзеи дигарро суд мебахшад. Ин панд барои онҳо дар рӯзи қиёмат аз қабул кардан, ё инкорашон ҳуҷҷат аст. Зеро аз панду насиҳат:...

سَيَذَكِّرُكَ مِنَ تَخَشْيِ

Са яззаккару ма-й яхшā. 10.

10. Ба зудӣ панд гирад касе, ки метарсад.

Ҳар касе аз ғазаби Худо дар дил бим дорад, аз ҳисобу китоби рӯзи қиёмат дар ғафлат нест, бо шунидани панду насиҳат аз ҷурму гуноҳ ва корҳое, ки дар он ризоияти Парвардигор нест, дурӣ меҷӯяд. Аз тарси Худо ба зудӣ панд мегирад ва майл ба сӯи амалҳои солеҳу насиҳатҳои писандида мекунад. Аммо шахсоне, ки бадбахтанд:...

وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى

Ва ятаҷаннабуҳа-л-ашқо. 11.

11. Ва канора гирад аз он бадбахттарин (-и мардум),
Бадбахтгаштаро панду насиҳат суд накунад, ӯ аз шунидани панду насиҳат канораҷӯӣ мекунад ва ба гӯш карданааш ҳам майлу рағбате надорад. Албатта, чунин шахс аз зумраи бадкорон аст. Адибе гуфтааст.

**Бадбахт агар масҷиди одина бисозад,
Ё тоқ фуру резад ва ё қибла қач ояд.**

Зеро ки:...

الَّذِي يَصِلَى النَّارَ الْكُبْرَى

Ал-лазӣ ясла-н-наъра-л кубро. 12.

12. оне ки ба оташи бузурги Дӯзах медарояд.

Маъво ва манзили шахси пандношунав оқибат оташи бузурги Ҷаҳаннам аст, зеро ӯ нахост насиҳат шунаваду ба он амал намояд.

Оташи Дӯзахро - "ан-нору-л-кубро" ("Оташи бузург") ва оташи дунёро - "ан-нору-л-суғро" ("Оташи кӯчак") гӯянд. Шахсери, ки Худованд ба оташи Дӯзах тақдир карда бошад, ба ӯ панду насиҳат таъсир намекунад. Ҳар инсон метавонад дар бораи маънои ин оятҳо андеша намуда, ба худ баҳо диҳад.

ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى

Ќумма ла ямӯту фӣҳа ва ла яҳйа. 13.

13. Пас, на бимирад дар он ва на зинда монад.

Ин оят ҳушдор аст ба шахсоне, ки мегӯянд: "Пас, аз мурданам бо ман ҳар чи кунанд, розиам". Агар инҳо аз олами барзаҳу Ҷаҳаннам дар ғафлат намебуданд, ба иҷрои амалҳои солеҳ мекӯшиданд, ҳаргиз чунин суханҳоро намегуфтанд. Боре кофирон андеша накарданд, ки баъди зинда гардонидан дар қиёмат,

ҳамеша онҳо дар азобанду дигар ҳаргиз намерунанд. Мисли зиндаҳо нестанд, ки аз он ҳаёташон фоида баранд, балки он зиндагӣ, ки онҳо доранд, доимо зараровар аст, гӯё мурдан барояшон беҳтар бошад. Дар он ҳолат ҳарчанд орзуи мавт кунанд, ҳайҳот, суд набахшад, ҳол он ки дар дунё мурданро ҳаргиз намерунанд. Зистану мурдан то қиёмат аст, баъди қиёмат дигар барои кофирон мурдан нест.

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى

Қад афлаҳа маъ тазаккӣ. 14.

14. Ҳаройина, касе, ки аз ширк пок шуд, растагорӣ ёфт -

Яъне ҳар шахсе, ки ба гуфтаҳои Худо итоат кунанд ва мувофиқи нишондоди ӯ амал намояд аз он чи ки Худованд наҳй карда буд боз истад ва худро аз ҷумлаи растагарон (наҷотёфтагон) гардонаду аз ширк худро покиза созад чунин шахс худро аз оташи дардноку сӯзони Дӯзах наҷот додааст. Илова бар ин...

وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

Ва закарасма Раббихӯ фа саллӣ. 15.

15. ва номи Парвардигори хешро ёд кард, пас, намозро гузорид.

Ин оят тафсири ояти 14-ӯм аст. Яъне растагор он шахсест, ки амалҳои солеҳ карда, аз ҷурму маъсият дурӣ ҷуст ва илова бар ин, дар такбири аввал аз Худои худ ёд карду намозро бо ёди Худо гузорид. Ин аст роҳи наҷот, ки ба таманноҳо (орзуҳо) ҳосил намешавад.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

Бал туъсируна-л ҳайāта-д-дунйā. 16.

16. Балки шумо зиндагонии ин дунёро ихтиёр мекунед -

Яъне эй мардум, балки ҳаёти дунёро аз дунёи боқӣ афзал дониста, ба дунёи фонӣ чунон машғул мешавед, ки охиратро фаромӯш месозед. Ягон амали солеҳе намекунеду боз орзуя таманнои бисёре доред, ки Аллоҳ мебахшад. Албатта, Аллоҳ бахшандаву меҳрубон аст. Оё бахшиши Аллоҳро бо иҷрои амалҳои фисқу фасод гуноҳу исён ва тарки амру наҳйи ӯ умед кардан мумкин аст? Ҳол он, ки ояти зер фармудааст, ки....:

وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٧﴾

Ва-л-ахирату хайру-в ва абқо.17.

17. ва охират беҳтар ва пойдортар аст.

Агар он чи ки дар мазмуни оятҳои 14-уми ва 15-ум таъкид шуд, қабул накунед ва гумон кунед, ки зиндагӣ зиндагии ҳамин дунёи фонӣ асту охиратро фаромӯш кунед, иштибоҳ мекунад! Наҷоти шумо дар гумони ғалат нест, балки шумо дар андешаи охират бошед, ки бозгашти шумо ба сӯи Ёст. Зиндагию ҳаёти охират боқию пойдор ва беҳтару болотар аст аз зиндагии ин дунёе, ки муваққатию гузаранда аст. Албатта, ин насиҳатҳо:...

إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٨﴾

Инна ҳазза лафи-с суҳуфи-л-ула. 18.

18. Ҳаройина, ин мазмун дар саҳифаҳои пешиниён мазкур аст.

صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

Суҳуфи Иброҳима ва Мӯсо. 19.

19. (Дар) Саҳифаҳои Иброҳим ва Мӯсо.

Он мавъизаҳое, ки дар оятҳои ин сура таъкид ёфтанд, сухани нав нестанд, балки дар саҳифаҳое, ки ба паёмбарони гузашта омадааст, низ зикр ёфта буданд. Ҳамчунин дар саҳифаҳое, ки ба ҳазрати Иброҳим (а) ва ҳазрати Мӯсо (а) омада буданд, ин мазмунҳо таъкиду тасдиқ шуда буданд. Ин мазмунҳо ва маъвизаҳои ҳасана то ҳол мансух нагашта ва тағйир ҳам наёфтаанд. Мавриди истеъмоли ақидаи мардум гардидаанд. Оятҳои охир дар бораи нозил шудани саҳифаҳо ба ҳазрати Иброҳим ва Мӯсо (а) ишора кардаанд. Аз ин ҷо метавон ақидаеро ботил сохт, ки гӯё ба ҳазрати Иброҳими Халилуллоҳ ҳамагӣ 10 саҳифа нозил шуда бошад. Зеро чанд будани адади "суҳуф" (саҳифаҳо)-ро Худованд медонад. Ҳамчунин китоби ҳазрати Мӯсо (а) - "Таврот" низ бо номи "суҳуф" зикр гардидааст. Чанд саҳифа будани онро низ Худо медонад.

Ман ончи шарти балогаст бо ту мегӯям,

Ту хоҳ аз суханам панд гирӣ хоҳ малол.

Имом Аҳмад (р) аз Оиша (р) ривоят мекунад, ки Расулуллоҳ (с) гуфтанд: **"Дунё ҷойи шахсест, ки ӯ ҷое надорад ва он моли**

касест, ки моле надорад ва онро касе чамъ мекунад, ки ақле надорад”.

Дар ҳадиси дигаре омадааст: **“Шахсе дунёро дӯст дорад, аз охират зиён мебинад, шахсе охиратро дӯст дорад, аз дунё зиён мебинад. Пас, ихтиёр кунед ончиро, ки боқӣ мемонад бар он чи фонӣ мешавад”.**

Поёни сураи "Аъло". Ва лиллоҳил ҳамд.

88-уми сураи Қуръон буда, дар Маккаи мукаррама нозил шуда, аз 26 оят иборат аст.

Ин сура дар бораи аҳволи рӯзи қиёмат, хавфу тарси он рӯз, дучор гардидани кофирон ба азобу машаққат ва муъминон ба саодатмандию хурсандии фараҳбахш маълумот медиҳад.

Дар давоми сура эътибори мардум ба аҷоиботи санъати Аллоҳтаъоло дар офариниши уштур, Осмон, Замин ва кӯҳҳо ҷалб гардидаст, ки онҳо далеланд ба ваҳдонияти Аллоҳтаъоло, зеро онҳо аз ҷалолу султони ӯ таъоло хабар медиҳанд.

Дар охири ин сура дар бораи он ки бозгашти ҳамаи мардум барои ҳисобу ҷазо ба сӯи Аллоҳтаъолост, сухан меравад ва ёдрас мешавад, ки вазифаи Расулон расонидани даъват ба бандагон буда, ҳидоят аз Худост.

Ин буд баъзе маълумоти мухтасар дар бораи сураи "Ғошиях".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону бениҳоят бораҳм аст.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعَشِيَةِ

Ҳал атāка ҳадиш-у-л-ғошиях. 1.

1. Оё турси сухани (хабари мардумро) фарогиранда (қиёмат) омада аст?

“Ғошиях” - пинҳонкунандаро гӯянд, ки бо ҳайбату даҳшати худ ҳама ро печида фаро мегирад.